

ایران مردم خود را آماده می‌کند ولی (فعلا) نه برای سازش هسته‌ای

به قلم جیسون بروودسکی (/fa/experts/jyswn-brwdsky/)، عمر کرمی (/fa/experts/mr-krmy-0/)

۹ فوریه ۲۰۲۲

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/iran-preparing-its-public-not-yet-nuclear-compromise

العربية (/ar/policy-analysis/ayran-tuhywy-shbha-lknha-lm-tuhywyh-bd-lltswyt-alnwwyt/)

درباره نویسنده

جیسون بروودسکی (/fa/experts/jyswn-brwdsky/)

جیسون بروودسکی مدیر سیاست‌گذاری پروژه اتحاد علیه ایران هسته‌ای (UANI) است

عمر کرمی (/fa/experts/mr-krmy-0/)

عمر کرمی مدیر ضداطلاعات در شرکت امنیت سایبری سیکس‌گیل (Sixgill) در اسرائیل است. او پیش از این پژوهشگر مهمان در انستیتو واشنگتن بوده است و نیز مدیریت کارهای پژوهشی و تحلیلی نیروهای دفاعی اسرائیل در حوزه خاورمیانه را بر عهده داشته است.

تحلیل کوتاه

رژیم ایران به رغم سلطه آهین در داخل کشور معمولاً به دنبال برانگیختن حمایت داخلی برای سیاست‌های خود است در جریان مذاکرات هسته‌ای افکار عمومی داخل را برای چه نتایجی آماده کرده است

از ابتدای ورود ایران به مذاکرات هسته‌ای با جامعه جهانی مسئولان رژیم تلاش زیادی صرف ترغیب مردم به حمایت از موضع خود کرده‌اند. یک دهه پیش حسن روحانی رئیس‌جمهور سابق می‌گفت: «ما هر کار می‌کنیم باید حمایت مردم پشت آن باشد... اگر تصمیمات سیاسی کشور با نظرات مردم تعارض داشته باشد قطعاً دچار مشکل خواهیم شد».

در سال‌های پیش از توافق هسته‌ای علی خامنه‌ای رهبر ایران با موجی از اظهارات خود زمینه را برای آن سازش ناگزیر فراهم کرد. او برای بیان حمایت از تیم مذاکره‌کننده و همزمان تدوین خطوط قرمزی که نباید از آن‌ها رد شد تعبیر معروف «نرمش قهرمانانه» را به کار برد و گفت: «این کشتی‌گیری که دارد با حریف خودش کشتی می‌گیرد و یک جاهایی به دلیل فنی نرمشی نشان می‌دهد فراموش نکند که طرفش کیست فراموش نکند که مشغول چه کاری است» پیش از برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) ۲۰۱۵ خامنه‌ای سرعت ارائه پیام‌های خود را بیشتر کرد و در ماه‌های می تا جولای پیش از پایان مذاکرات دست‌کم پنج بار در این زمینه سخنرانی عمومی داشت.

ولی طی ماه‌های اخیر رهبر ایران درباره مسئله هسته‌ای عمدتاً سکوت کرده و برای تنظیم انتظارات عمومی نسبت به هر گونه توافقی که شاید از مذاکرات جاری در وین حاصل آید تلاشی نکرده است (البته اگر توافقی در کار باشد). در واقع رژیم این بار مسیری بسیار متفاوت در پیش گرفته است. یعنی: سلب اولویت توافق هسته‌ای.

اظهارات خامنه‌ای و رئیس

آخرین باری که رهبر ایران مفصلاً درباره موضوع هسته‌ای صحبت کرد جولای گذشته بود که از دولت حسن روحانی در روزهای پایانی عمر آن به خاطر تمرکز بیش‌ازحد بر بهبود روابط با غرب شدیداً انتقاد کرد (blank) (blank) (blank) و گفت: «در این دولت

معلوم شد که اعتماد به غرب جواب نمی‌دهد به ما کمک نمی‌کنند و هر جا بتوانند ضربه می‌زنند» بعد از آن سخنرانی خامنه‌ای در مسائل هسته‌ای بیشتر سکوت کرده و فقط هرازگاهی لابلای حرف‌هایش اشاراتی به آن‌ها می‌کند که سیاق آن کاهش نیاز به توافق است □

در ماه آگوست خامنه‌ای اشاره (<https://english.khamenei.ir/news/8661/We-support-the-nation-of-Afghanistan-Governments-come-go>) (<https://english.khamenei.ir/news/8661/We-support-the-nation-of-Afghanistan-Governments-come-go>) ای (<https://english.khamenei.ir/news/8661/We-support-the-nation-of-Afghanistan-Governments-come-go>) گذرا (<https://english.khamenei.ir/news/8661/We-support-the-nation-of-Afghanistan-Governments-come-go>) به این واقعیت کرد که آمریکا طرفی بود که از برجام خارج شد نه ایران □ و ماه گذشته مختصراً به قابل قبول بودن مذاکره با دشمن اشاره (<https://english.khamenei.ir/news/8818/The-defective-US-system-of-calculation-regarding-Iran-continues>) کرد (<https://english.khamenei.ir/news/8818/The-defective-US-system-of-calculation-regarding-Iran-continues>) ولی هشدار هم داد که «ما به حرف زور دشمن تاکنون تسلیم نشده و از این پس نیز نخواهیم شد». برخی ناظران این را شیوه خامنه‌ای برای چراغ سبز دادن به مذاکرات تفسیر کرده‌اند و دیگران حتی گفته‌اند که توافق نزدیک است □ ولی این اظهارات در چارچوب «جنگ نرم» فرضی که گویا دشمنان علیه جمهوری اسلامی به راه انداخته‌اند بیان شد او هیچ اشاره مشخصی به پرونده هسته‌ای نکرد □

در ۳۰ ژانویه خامنه‌ای دوباره اشاره کوتاهی به مذاکرات وین کرد و به تولیدکنندگان ایران و مسئولان کشور هشدار (<https://english.khamenei.ir/news/8818/The-defective-US-system-of-calculation-regarding-Iran-continues>) داد (<https://english.khamenei.ir/news/8818/The-defective-US-system-of-calculation-regarding-Iran-continues>) که از «شرطی کردن» یا «متوقف ماندن» فعالیت‌های اقتصادی کشور «به مسائلی که اختیارش در دست خودمان نیست» پرهیز کنند □ و افزود: «در همین مدت ... بنگاه‌ها و تولیدکنندگانی بوده‌اند که منتظر برداشتن تحریم و نتایج مذاکرات نماندند و با کار و تلاش به نمونه‌های موفق تبدیل شدند □» خامنه‌ای همچنین از قول یکی از سخنگویان وزارت خارجه آمریکا نقل کرد که سیاست فشار حداکثری دولت ترامپ شکست خورده است که برخی این را گشایشی احتمالی برای سازش تفسیر کردند □ ولی خامنه‌ای قبلاً هم از این حرف‌ها زده بود و این‌ها فی‌نفسه نشانه‌ای از نرم شدن دیدگاه‌های رژیم نیست □

در رویکرد عمومی رئیس‌جمهور ابراهیم رئیسی در قبال توافق هسته‌ای همین روند مشهود بوده است □ در دولت قبلی رئیس‌جمهور حسن روحانی در سخنرانی‌های عمومی خود در نشست‌های کابینه مرتب اطلاعات تازه و خوش‌بینانه‌ای درباره مذاکرات هسته‌ای می‌داد از «تعامل با دنیا» می‌گفت و تأکید می‌کرد که «ما به نقطه‌ای رسیده‌ایم که امروز هیچ‌کس نمی‌تواند بگوید برجام بد است» و یک بار ادعا کرد که تا احیای برجام فقط «دو کلمه و یک نقطه» باقی مانده است □ برعکس رئیسی در اظهارات علنی خود در جلسات کابینه به ندرت اشاره‌ای به برجام کرده است □ وقتی او درباره توافق هسته‌ای حرف می‌زند چیزهایی را تقریباً به طور گذرا مطرح می‌کند که به نوعی بر حقوق ایرانیان و رفع و بی‌اثر کردن تحریم‌ها و همکاری «نتیجه‌گرایانه» با قدرتهای جهانی تأکید دارد □

مثلاً در ماه دسامبر در یک مصاحبه تلویزیونی طولانی رئیسی مختصراً ی

(<https://www.unitedagainstnucleariran.com/blog/analysis-of-seventh-round-of-jcpoa-negotiations>) اشاره (<https://www.unitedagainstnucleariran.com/blog/analysis-of-seventh-round-of-jcpoa-negotiations>) (<https://www.unitedagainstnucleariran.com/blog/analysis-of-seventh-round-of-jcpoa-negotiations>) به (<https://www.unitedagainstnucleariran.com/blog/analysis-of-seventh-round-of-jcpoa-negotiations>) شرکت (<https://www.unitedagainstnucleariran.com/blog/analysis-of-seventh-round-of-jcpoa-negotiations>) در (<https://www.unitedagainstnucleariran.com/blog/analysis-of-seventh-round-of-jcpoa-negotiations>) مذاکرات (<https://www.unitedagainstnucleariran.com/blog/analysis-of-seventh-round-of-jcpoa-negotiations>) با قدرتهای جهانی همزمان هشدار داد که نظام «اقتصاد خود را به این مسائل گره نخواهد زد». یک ماه بعد او در واکنش به حرف روحانی مبنی

بر اینکه مذاکرات برای آینده ایران اهمیت کلیدی دارد. پاسخ (<https://www.presstv.ir/Detail/2022/01/25/675517/Iran-president-Ebrahim-Raeisi-live-television-interview>) (تندی) (<https://www.presstv.ir/Detail/2022/01/25/675517/Iran-president-Ebrahim-Raeisi-live-television-interview>) داد و گفت: «ما مذاکرات را پی خواهیم گرفت ولی اینطور نیست که مذاکره همه چیز را حل کند.»

بودجه منبر و میز مذاکره

این پیام عدم سازش در تمام سطوح رژیم بازتاب داشته است. مثلا در حالی که بودجه سال ۱۴۰۰ ایران با فرض صادرات ۲۰۳ میلیون بشکه در روز تنظیم شده بودجه پیشنهادی ۱۴۰۱ فقط ۱۰۲ میلیون بشکه را در (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-next-budget-assumes-no-nuclear-deal>) (نظر) (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-next-budget-assumes-no-nuclear-deal>) می (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-next-budget-assumes-no-nuclear-deal>) (deal) می گیرد. به عبارت دیگر این بودجه انتظار دارد که تحریم‌ها به قوت خود باقی خواهد ماند. در ماه دسامبر روزنامه تندرو *وطن امروز* بودجه آتی را «بودجه‌ای مستقل از مذاکرات» توصیف کرد. روزنامه رسمی دولت رئیسی *ایران* همین خط مشی را در پیش گرفته است. در مقاله‌ای مورخ ۲۹ ژانویه به افزایش ۴۰ درصدی فروش نفت بدون بازگشت به توافق هسته‌ای افتخار کرده و در مقاله دیگری مورخ ۱۵ ژانویه فهرستی از دستاوردهای دولت منتشر کرده که «بدون برجام و بدون اف‌ای‌تی‌اف» حاصل شده است. (منظور از اف‌ای‌تی‌اف کارگروه ویژه اقدام مالی بین‌المللی است که ایران را در فهرست سیاه خود گذاشته است.)

استدلال‌های مشابهی را می‌توان در خطبه‌های امام جمعه‌های ایران شنید. کسانی که مستقیما از سوی بیت رهبر ایران منصوب شده‌اند و دستورالعمل‌های خود را از نهادهای تحت امر خامنه‌ای دریافت می‌کنند. در ۱۴ ژانویه امام جمعه ارشد تهران اظهار کرد که «دشمن به توافق [هسته‌ای] بیشتر از ما نیازمند است». و در ۸ ژانویه احمد خاتمی روحانی تندرو و از نزدیکان خامنه‌ای خواستار این شد که تمام تحریم‌ها چه هسته‌ای و چه غیرهسته‌ای به‌طور دائم برداشته شود. نه اینکه صرفا تعلیق شود.

تیم مذاکره‌کننده رژیم هم این تقاضاهای سازش‌ناپذیر را کماکان مطرح می‌کند. طی چند ماه گذشته دیپلمات‌های ایرانی مکررا گفته‌اند که در وین پیشرفت‌هایی حاصل شده ولی معمولا تاکید می‌کنند که واشنگتن باید امتیازات بیشتری بدهد تا به توافقی برسد. در ۲ فوریه رسانه‌های رژیم از ملاقاتی خبر دادند که طی آن مذاکره‌کننده ارشد رئیسی نمایندگان مجلس را از مسائل مهمی که هنوز باید در گفتگوها حل شود آگاه کرده است. در گزارش این جلسه آمده که او گفته است: «ایران حق دارد خواستار رفع تمام تحریم‌ها شود ولی تا امروز طرف مقابل پذیرفته که فقط برخی از تحریم‌ها را رفع کند.»

در عین حال شواهدی مبنی بر مجادله داخلی بر سر بهترین راه پیش رو هم وجود دارد. سعید جلیلی نماینده خامنه‌ای در شورای عالی امنیت ملی از فراری که ادعا می‌شود نامه‌ای ۲۰۰ صفحه‌ای به رهبر ایران نوشته و از تیم مذاکره‌کننده به هدایت علی باقری کنی گلایه کرده و رویکردی جایگزین پیشنهاد داده است. پایان مذاکرات هسته‌ای خروج از برجام (نه لزوما با یک اعلامیه رسمی) و رفتن به سمت <https://thehill.com/opinion/international/576798-while-washington-argues-iran-makes-nuclear-advances> غنی ((<https://thehill.com/opinion/international/576798-while-washington-argues-iran-makes-nuclear-advances>)) سازی. ((<https://thehill.com/opinion/international/576798-while-washington-argues-iran-makes-nuclear-advances>)) اورانیوم. ((<https://thehill.com/opinion/international/576798-while-washington-argues-iran-makes-nuclear-advances>)) ۹۰ درصدی. ((<https://thehill.com/opinion/international/576798-while-washington-argues-iran-makes-nuclear-advances>)) مسلمانان این گام‌های افراطی فراتر از شیوه عمل خامنه‌ای است. رهبر ایران یک استراتژی به‌دقت سنجیده را ترجیح می‌دهد. ولی این بدان معنا نیست که او تصمیم دارد توافقی تحت شرایط پیشنهادی فعلی را قبول کند بلکه رویکرد او احتمالا ناشی از این است که می‌خواهد به جای ترک فوری مذاکرات صرفا آن را به بن‌بست بکشاند ولی ایران را داخل این چارچوب حفظ کند.

مقامات درباره چشم‌انداز مذاکره مستقیم با آمریکا هم مجادله دارند. وقتی حسین امیرعبداللهیان وزیر خارجه و علی شمخانی دبیر شورای عالی امنیت ملی اخیرا پیشنهاد دادند که ایران ایده مذاکره مستقیم را تحت شرایط مناسب پیگیری کند هر دو با انتقاد تند از

سوی روزنامه‌های شدیداً محافظه‌کار مواجه شدند و شمخانی سرپا از موضع خود عدول کرد. شمخانی موقعیت خود را در دولت‌های اصلاح‌طلبان عمل‌گرایان و همین‌طور محافظه‌کاران حفظ و تقویت کرده است. برای همین مواضع او شاخص مهمی از موضع نظام ایران در هر مسئله‌ای است.

در ضمن روزنامه دولتی *ایران* در ۲ فوریه نسخه ویژه‌ای به مناسبت نخستین سال تصدی پریزبنت بایدن منتشر کرد و مدعی شد که دولت او نتوانسته به وعده‌هایش عمل کند و در راه ترامپ گام برمی‌دارد. این موضع بازتابی از باور دیرینه رژیم است مبنی بر این که رؤسای جمهور آمریکا در زمینه سیاست ایران فرقی با هم ندارند. جالب آن است که این مقاله بر مسائلی غیر از پرونده هسته‌ای تمرکز داشت که شاید تأکیدی بر این موضوع است که شکایات تهران از واشنگتن از این پرونده فراتر می‌رود.

گام بعدی چیست

هرچند رژیم نشان داده که هنگام اتخاذ برخی تصمیم‌ها ترجیح می‌دهد به مردم ایران توجه نکند. عموماً سعی می‌کند با آماده‌کردن افکار عمومی از قبل زمینه را برای اقدامات عمده مساعد سازد. از این رو اگر سازشی در وین در حال شکل‌گیری بود می‌شد با اطمینان فرض کرد که چنین زمینه‌سازی‌هایی در جریان باشد. ولی تاکنون مسئولان در تمام سطوح رژیم افکار عمومی را نه برای سازش که برای دوره‌ای طولانی از مذاکرات بی‌نتیجه آماده کرده‌اند. البته رویدادها ممکن است تغییر جهت دهد و تهران در هر حال به توافق روی کند. ولی فعلاً در مواضع علنی از شرایط (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/reading-through-irans-nuclear-demands>) حداکثری (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/reading-through-irans-nuclear-demands>) خود کوتاه نیامده است.

در این ماه رژیم چهل‌وسومین سالگرد تولد خود را جشن خواهد گرفت. پس می‌توان انتظار داشت که گفتارش به مراتب تهاجمی‌تر و «انقلابی‌تر» باشد. ولی اگر در جریان مراسم‌های بزرگداشت انقلاب لحنش عوض شود نشانه مهمی خواهد بود که تهران آماده سازش است. خصوصاً در ۸ فوریه که سالگرد «بیعت همافران» است و خامنه‌ای قبلاً از این فرصت برای سخنرانی درباره برجام استفاده کرده است. ولی در حال حاضر نظام کماکان نشان می‌دهد که عجله‌ای ندارد.

سیمون هوندسکم، مدیر سیاست‌گذاری پروژه اتحاد علیه ایران هسته‌ای، (UANI) است. عمر کرمی پیش از این هموند مهمان در انستیتو واشنگتن بوده است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲ ۱۱

Simon Henderson

([/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism))

BRIEF ANALYSIS

Targeting the Islamic State: Jihadist Military Threats and the U.S. Response

---

February 16, 2022, starting at 12:00 p.m. EST (1700 GMT)

◆
Ido Levy ,
Craig Whiteside

[\(/policy-analysis/targeting-islamic-state-jihadist-military-threats-and-us-response\)](#)

BRIEF ANALYSIS

Challenges to Taliban Rule and Potential Impacts for the Region

---

فوریه ۱۶، ۲۰۲۲

◆
Mohamed Mokhtar Qandil

[\(/policy-analysis/challenges-taliban-rule-and-potential-impacts-region\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/mn-ashah/\) منع اشاعه](#)

[\(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/\) نظامی و امنیتی](#)

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/ayran/\) ایران](#)